

УДК 378.091(477.83-25)"1945/1950"
DOI: 10.24919/2312-2595.12/54.283761

Микола ГАЛІВ

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (halivm@yahoo.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7068-3124>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/F-3855-2018>

Олександра СВЙОНТИК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (lesyadudnyk@dspu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0945-3538>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/AFS-4791-2022>

Бібліографічний опис статті: Галів, М. & Свйонтик, О. (2023). До історії повсякденного життя Жидачівщини улітку 1946 р.: нові документальні свідчення. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 12/54, 436–459. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.12/54.283761>.

**ДО ІСТОРІЇ ПОВСЯКДЕННОГО ЖИТТЯ ЖИДАЧІВЩИНИ
УЛІТКУ 1946 Р.: НОВІ ДОКУМЕНТАЛЬНІ СВІДЧЕННЯ**

*Анотація. Мета статті – проаналізувати й опублікувати документи до історії повсякденного життя населення Жидачівського та Журавненського районів Дрогобицької області УРСР улітку 1946 р. **Методологія***

© Микола Галів, Олександра Свйонтик, 2023

дослідження спирається на принципи історизму, науковості, авторської об'єктивності, застосування джерелознавчих методів, зокрема методу внутрішньої критики джерел. **Наукова новизна** полягає у тому, що до наукового обігу вперше вводить публікований документ. **Висновки.** Аналізовані звіти за липень і серпень 1946 р. про стан справ у Журавненському надрайоні Калуської округи Організації українських націоналістів (Жидачівський і Журавненський райони Дрогобицької області УРСР) зберігаються у Галузевому державному архіві Служби безпеки України (м. Київ). Автором (укладачем) документів був виконувач обов'язків надрайонного провідника Жидачівщини «Макар» («Інженер»), прізвище та ім'я якого наразі залишається невідомим (припускаємо, що йдеться про Олексія Галатина з с. Новошин, який загинув у 1947 р.). Аналізовані документи з великою долею достовірності описують повсякденне життя населення Жидачівщини улітку 1946 р. У нас немає підстав сумніватися у твердженнях автора про методи і зміст радянської пропаганди, адміністративно-репресивне проведення хлібозаготівельних кампаній, роботу колгоспів і радгоспів, оплату праці колгоспникам тощо. Однак факти про ці процеси викладені в оцінному ключі: автор різко негативно характеризує усі заходи окупаційних радянських властей і піднесено веде мову про, на жаль, незначні успіхи українського визвольного руху. Вважаємо публіковані документи важливими і репрезентативними історичними джерелами до історії повсякденного життя міського і сільського населення на Дрогобищині зокрема та у західноукраїнських областях України загалом. Документи публікуються мовою оригіналу з дотриманням необхідних археографічних вимог.

Ключові слова: Журавненський / Жидачівський надрайон ОУН, Жидачівщина, Дрогобицька область, історія повсякдення, репресії, критика джерел.

Mykola HALIV

PhD hab. (Education), Professor, Department of Ukraine's History and Law, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24,

Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100
(halivm@yahoo.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7068-3124>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/F-3855-2018>

Oleksandra SVIONTYK

PhD (Education), Associate Professor, General Pedagogy and Preschool Education Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko Str., Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (lesyadudnyk@dspu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0945-3538>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/AFS-4791-2022>

To cite this article: Haliv, M., & Sviontyk, O. (2023). Do istorii povsiakdennoho zhyttia Zhydachivshchyny ulitku 1946 r.: novi dokumentalni svidchennia [To the history of everyday life in Zhydachiv district (summer of 1946): new documentary evidence]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 12/54, 436–459. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.12/54.283761> [in Ukrainian].

TO THE HISTORY OF EVERYDAY LIFE IN ZHYDACHIV DISTRICT (SUMMER OF 1946): NEW DOCUMENTARY EVIDENCE

Abstract. *The purpose of the article is to analyze and publish documents on the history of everyday life of the population of Zhydachiv and Zhuravne districts of the Drohobych region of the Ukrainian SSR in the summer of 1946. The research methodology is based on the principles of historicism, scientific research, authorial objectivity, the use of source methods, in particular the method of internal criticism of sources. The scientific novelty is that a published document is introduced into scientific circulation for the first time. The Conclusions.* Analyzed reports for July and August

1946 on social, economic, and political conditions in the Zhydachiv/Zhuravne super-district of the Kalush Region of the Organization of Ukrainian Nationalists (Zhydachiv and Zhuravne districts of the Drohobych Region of the Ukrainian SSR) are contained in the Branch State Archive of the Security Service of Ukraine (Kyiv). The author of the documents was «Makar», («Engineer») acting Super-district Leader of the Zhydachiv Region, whose surname and first name remain unknown for now. We assume that it was Oleksiy Halatyn from the village of Novoshyn, who died in 1947. The reports of «Makar» with great reliability describe the daily life of the population of Zhydachiv county in the summer of 1946. We have no reason to doubt the author's statements about the methods and content of Soviet propaganda, the administrative and repressive conduct of grain procurement campaigns, the work of collective farms (kolhoz) and state farms (sovhoz), wages to collective farm workers, etc. However, the facts about these processes are presented in an evaluative way: the author extremely negatively characterized all the measures of the occupying Soviet authorities and loftily speaks about the successes of the Ukrainian liberation movement. We consider these documents to be important and representative historical sources for the history of everyday life of the urban and rural population in Drohobych Region in particular and in the Western Ukrainian lands in general. Documents are published in the original language in compliance with the necessary archeographical requirements.

Key words: Zhydachiv/Zhuravne super-district of the OUN, Zhydachiv county, Drohobych region, history of the everyday life, repression, criticism of sources.

Постановка проблеми. Як засвідчують наукові публікації українських учених, використання документів українського визвольного руху (передовсім ОУН і УПА) як історичних джерел до вивчення історії повсякдення населення західних земель України у перші роки після Другої світової війни мають неабиякі переваги, оскільки подають дослідникам альтернативну візію становища мешканців міст і сіл краю в умовах повторного утвердження радянської адміністрації. Зважаючи на це, продовжуємо публікацію та первинний джерелознавчий аналіз

історичних документів, які дають змогу реконструювати повсякденні аспекти життя на теренах Жидачівського і Журавненського районів Дрогобицької області у 1946 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти повсякдення різних соціальних верств і груп на західноукраїнських теренах у перші повоєнні роки висвітлено у джерелознавчих студіях Е. Андрюшенка та Ю. Каганова (Андрюшенко, Каганов, 2022), М. Галіва, М. Гранда, Н. Ільницької, О. Свійонтик (Галів, Свійонтик, 2021; Свійонтик, Галів, 2021; Галів, Ільницька, Гранд, 2022; Свійонтик, Галів, 2021а; Свійонтик, Галів, 2021b; Галів, Свійонтик, Гранд, 2022), В. Ільницького, Н. Кантор, Л. Гриник, Т. Батюка (Ільницький, Кантор, 2021; Ільницький, Гриник, Кантор, 2022; Ільницький, Кантор, Батюк, 2020), Р. Попп та М. Ярушак (Попп, 2017; Попп, Ярушак, 2021), а також у докторській дисертації В. Старки (Старка, 2019). Історіографічні та теоретико-методичні аспекти повсякдення західних українців у 1944–1953 рр. розкриті у публікаціях М. Ярушак, О. Свійонтик, М. Галіва (Ярушак, Свійонтик, Галів, 2021), С. Білої, І. Лозинської, Л. Вовк (Біла, Лозинська, Вовк, 2021).

Мета статті – проаналізувати й опублікувати документи до історії повсякденного життя населення Жидачівського та Журавненського районів Дрогобицької області УРСР улітку 1946 р.

Виклад основного матеріалу. Аналізовані документи – це звіти Жидачівського (Журавненського) надрайонного проводу ОУН за липень і серпень 1946 р. Вони зберігаються у Галузевому державному архіві Служби безпеки України (м. Київ): фонд 13, справа 376, том 78, аркуші 302–305зв. Обидва документи датовані 15 вересня 1946 р. Звіти написані машинописом українською мовою з певним вкрапленням галицьких діалектизмів. Їхнім автором був український підпільник на псевдо «Макар», який підписав документи замість надрайонного провідника. На жаль, про нього відомо дуже мало, справжнє ім'я та прізвище досі не з'ясовані, хоч псевдо цього надрайонного провідника (і його боївка з п'яти осіб) згадуються в архівних документах (ДАЛО. Ф. 5001. Оп. 8. Спр. 264. Арк. 64; Спр. 265. Арк. 111), а також довідникових виданнях (Горбаль,

2005, с. 160; Літопис УПА, 2002, с. 106). Підпільник використовував й інше псевдо – «Інженер». З червня 1946 р. він виконував обов'язки провідника Жидачівського надрайону Калуської округи ОУН. Загинув 13 червня 1947 р. у Новошинському лісі (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 398. Т. 5. Арк. 123; Річний звіт за час 1.1. – 31.12.1947 р. Калущина // Архів Бойчука 2545. Арк. 367)¹. Краєзнавець О. Данилишин серед загиблих мешканців с. Новошини Жидачівського району називає Олексу Олексовича Галатина, 1920 р. н., «окружного провідника» ОУН, який загинув у 1947 р. (Данилишин, 2007, с. 208, 314). Можливо, Олекса Галатин і «Макар» одна й та сама особа, хоча він відомий і під іншими псевдами (Горбаль, 2005, с. 196–197).

Припускаємо, що на вересень 1946 р. «Макар» ще не був затверджений на становищі надрайонного провідника, а тому підписував звіти «за надр[айонного] пров[ідника]». Можливо, він був референтом пропаганди Журавненського надрайону. До цього припущення нас підштовхує факт значної уваги, яку «Макар» приділяв у звітах саме пропаганді – як радянській, так і націоналістичній. Крім того, з огляду на стиль написання звітів, порівняно незначну кількість діалектизмів і домінування літературної мови, невелику кількість граматичних і стилістичних огріхів можемо висновувати, що автор документів мав добру освіту, можливо й вищу (додатковим, але непрямим аргументом для підтвердження цієї гіпотези може слугувати й друге псевдо підпільника – «Інженер»).

Звіти було укладено відповідно до правил, які діяли в системі підпільного документообігу ОУН, і, безумовно, базувалися на агентурній інформації, отриманій членами підпілля від своїх інформаторів: мешканців сіл і міст Жидачівщини. Деякі відомості «Макар» отримав від представників СБ ОУН, які допитували радянських сексотів, про що згадується в одному зі звітів. Звіти включають в себе «характеристику терену», котра поділяється на дві частини: «Вороже середовище» і «Наше середовище». Перша з них

---

¹ Висловлюємо вдячність професору Василеві Ільницькому за допомогу у пошуку інформації про провідника «Макара».

містить описову інформацію про стан справ у різних сферах і процесах життя суспільства: адміністративно-управлінській (діяльність представників влади, компартії, комсомолу), господарській (сільське господарство і промисловість), культурно-освітній та ідеологічно-пропагандистській. Важливо, що автор чітко маркує будь-яку діяльність властей як «ворожу», незалежно від того, чи вона стосується репресивної діяльності, чи економіки, культури. У другій частині підпільник «Макар», звісно, не давав детальної характеристики ситуації в підпіллі, лише аналізував ставлення широких мас населення до радянських окупаційних властей, оцінював вплив націоналістичної пропаганди, окреслював інші питання на зразок етносоціальних процесів, згадуючи про переселенців з Польщі, кількість поляків, росіян, євреїв у районних центрах – містах Жидачів і Журавно.

У двох звітах значну увагу приділено хлібозаготівельним кампанія радянського режиму. Автор документів традиційно називає плани хлібоздачі, накладені на західноукраїнських селян, «контингентами», прирівнюючи у такий спосіб податковий визиск у сфері сільського господарства до практик, які використовували нацистські окупанти. За наявною в українського націоналістичного підпілля інформацією, норми «контингенту» для селян Журавненського та Жидачівського районів були на 50 % більші, ніж у роки нацистської окупації. Розмір «контингенту» становив 160–240 кг зерна з 1 га орної площі залежно від величини господарства. Селянські господарства було поділено на три категорії, відповідно до розміру землі: 1) до 2 га; 2) 2–5 га; 3) понад 5га. (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 302).

Згідно з твердженнями автора звітів, у липні 1946 р. селяни двох зазначених районів виконали план хлібоздачі на 40 %. Проте наступного місяця план було виконано майже повністю (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 304). Таких показників органам радянської влади вдалося досягти як ідеологічно-пропагандистськими кампаніями, так і репресивними заходами. Під час мітингів селянам відверто погрожували розстрілом та вивезенням до Сибіру. До багатьох господарів застосовували фізичне насильство, змушуючи їх до

здачі хліба. Автор аналізованих документів навів конкретні приклади: у с. Волиця Гніздичівська 29 серпня 1946 р. голова райвиконкому Семенов з працівниками НКВД побили до неприємності 70-літнього селянина Станіслава Пирого та селянку Марію Семенов, чоловік якої загинув на фронті у складі Червоної армії. У багатьох селян за невиконання накладених норм хлібоздачі забирали повністю все зерно (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 304).

Детальну інформацію підпілля ОУН отримувало про стан справ у радгоспах і колгоспах Жидачівщини і Журавненщини. У звітах повідомлялося, що радгосп у Жидачеві отримав певний реманент, зокрема 10 культиваторів. А от кількість голів худоби на радгоспній фермі збільшилася за рахунок одержавлення майна селян (загалом 125 голів). Цікаво, що основною тягловою силою були не так три трактори харківського виробництва, як 600 коней, пригнаних з Німеччини. Повідомляється й про невідале господарювання на одній з дільниць радгоспу (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 304зв).

Цікаве повідомлення наведено про стихійний страйк селян, які працювали в сільськогосподарській артілі с. Корчівка, у липні 1946 р. Колгоспників примушував до праці під час жнив гарнізон НКВД, який квартирував у цьому селі. Дізнавшись про те, що весь зібраний хліб спрямують на державні потреби, селяни відмовилися працювати. Лише з допомогою військових «порядок» було відновлено (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 302зв). Відтак план хлібоздачі колгоспом було виконано на 100 %. У звіті «Макара» було наведено інформацію про оплату праці селян за трудовні в колгоспі с. Корчівка: за один трудовень колгоспники отримали по 500 г зерна і по 25 копійок. Щоб виконати норму виробітку на один трудовень потрібно було працювати 2–3 дні. За 100 трудовнів колгоспник міг отримати лише 50 кг зерна і 25 крб., однак на прогонування сім'ї цього не вистачало (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 304зв).

На жаль, небагато сказано про промислові підприємства на теренах надрайону, кількість яких, щоправда, була незначною. Декількома словами згадано про «паперовий комбінат» у Гніздичеві (в другому звіті – у Жидачеві) та відбудову фабрики алебастру та гіпсу поблизу с. Новошини, яку знищили українські

повстанці у жовтні 1945 р. Цікавою є інформація про табір військовополонених німців і угорців у Жидачеві. Згідно з нею, приблизно 700 полонених використовували для відбудови паперового комбінату, польових робіт у радгоспі та ремонту доріг (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 304зв). Відзначено в звітах і те, що робітники підприємств змушені були приймати пропозиції керівництва щодо збільшення норм виробітку, продовження робочого дня (задля виконання п'ятирічного плану), участі у соцзмаганнях. Саме тому робітники спиртового промкомбінату працювали по 12 годин щоденно (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 303).

Звичайно, автор звітів значну увагу присвячував розміщенню військових сил радянських окупантів на теренах надрайону й писав про деякі проведені ними операції проти українського визвольного руху. Так, у липні 1946 р. були проведені облави у селах і присілках Смогів, Млиницька та Любша Журавненського району. Групи енкаведистів чисельністю 10–20 осіб організовували нічні засідки в селах, здійснювали обшуки. Було заарештовано приблизно 10 осіб, а також ліквідовано чотирьох членів ОУН та вбито чотири цивільні особи (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 302–302зв).

У серпні 1946 р. радянські окупанти провели облави у селах Ганнівці, Нове Село, Тейсарів, Гніздичів, Облазниця, Лисків, Ізидорівка, зосередивши для цього об'єднані гарнізони чисельністю 100–150 військових. Водночас автор документа повідомляв інформацію про оперування на теренах Журавненського району спецбоївки райвідділу НКВД (30 осіб) і райвідділу НКГБ (25 осіб) (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 304зв). Очевидно, такі відомості підпільник «Макар» отримав від бойовиків СБ ОУН Жидачівського надрайону. Втрати підпілля у серпні 1946 р. на теренах Жидачівського і Журавненського районів склали шість осіб (два бійці СБ ОУН і чотири члени ОУН). Радянські репресивні органи заарештували 15 осіб, вбили трьох цивільних, серед них і селянина Стефана Греча з с. Яйківці, якого прийняли за повстанця (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 304зв).

Небагато відомостей подано щодо культурно-освітніх та санітарно-медичних аспектів життя населення Жидачівщини.

Важливою є згадка про епідемічні хвороби (червінка, плямистий і висипний тиф) і їх поширення серед населення (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 305). Згадав автор про елементи радянської політики пам'яті, які проявлялися у зрізанні хрестів на могилах українських повстанців (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 302зв). Більше уваги присвячено методам і змісту ворожої пропаганди. Автор згадує про проведення мітингів, концертів і кінопоказів у містах та селах. Радянська пропаганда спрямовувалася на переконання населення у необхідності виконання планів хлібоздачі, завдань четвертої п'ятирічки, підкреслення успіхів СРСР на міжнародній арені тощо. Автор звітів стверджував, що до ворожої пропаганди населення ставиться з цілковитою недовірою і наводив слова місцевих мешканців, які вважали, що «москаля без брехні трудно собі уявити». У документах йшлося про небажання населення брати участь у радянських пропагандистських мітингах, куди начебто зганяють під конвоєм не більше 20–30 осіб (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 303).

У частинах «Наше середовище» автор документів передусім характеризував вплив пропаганди ОУН на населення. Тут проявилися дещо оптимістичні оцінки щодо її успіхів: «Наша пропаганда знайшла додатній ґрунт серед мас. Листівки до сексотів та пропагандивні лозунги, що появились у другій половині липня 1946 р., викликали одушевлення на піднесення настроїв мас, а в парі з тим лють до ворогів» (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 303). Автор називає вагомим показником те, що розклеєні членами підпілля націоналістичні листівки ніхто з місцевого населення не зривав. Підкреслив і позитивне враження, яке справили листівки ОУН на селян-східняків, які в пошуках хліба і втікаючи від голоду, мандрували теренами західних областей України (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 305зв).

Промовистими є два сюжети у звітах провідника «Макара»: 1) про українських селян зі східних областей, де в умовах колгоспного ладу лютував голод (1946–1947); 2) про становище греко-католицького духовенства в умовах неканонічного приєднання до Російської православної церкви. Автор документів відзначив нужденність селян-східняків, їхнє

захоплення життям ще не колективізованих західноукраїнських селян, антирадянські висловлювання деяких з цих прибульців. Один з них навіть повчав селян на Жидачівщині: «Кра[ще] тобі копати і садити бараболю під хатою, чим іти в колгосп. Ти нарікаєш, що тобі біда... Ти б пожив там, а тоді пізнав би, що дійсно біда» (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 303зв, 305зв).

У звіті за серпень 1946 р. «Макар» наводить повідомлення про те, що священники, які підписали «акт переходу на православ'я», все ж не впроваджують змін в обрядові процедури (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 305). Це вкотре підтверджує твердження істориків, що унійне духовенство, опинившись в рамках російської церковної структури, деякий час зберігало унійну літургійну ідентичність (Говера, 2019, с. 151–159). Підпілля ОУН вимагало від священників розірвати відносини з «Ініціативною групою» о. Гавриїла Костельника. З огляду на це деякі священники з Жидачівщини написали листи до підпілля ОУН із запевненнями у вірності українському народові. Як приклад, «Макар» цитував листа одного з них, який стверджував, що «він був і є надалі вірним греко-католиком та своєму нещасному народові, а з нещасною групою о. Костельника нічого спільного немає». Свого листа він завершив гаслами: «Воля народам! Воля людині», «Слава Україні! Героям Слава!» (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 305зв).

Відзначимо, що аналізовані документи з великою долею достовірності описують повсякденне життя населення Жидачівщини улітку 1946 р. У нас немає підстав сумніватися у твердженнях автора про методи і зміст радянської пропаганди, адміністративно-репресивне проведення хлібозаготівельних кампаній, роботу колгоспів і радгоспів, оплату праці колгоспникам тощо. Звісно, зазначені факти подаються в контексті різкого полюсного оцінювання ситуації на підпорядкованих йому теренах Журавненського надрайону. «Макар» різко негативно, осудливо характеризував заходи і дії радянських властей, інколи вдаючись до лайливих епітетів («скажена лють партійної наволочі»). Натомість піднесено писав про успіхи українського визвольного руху, зокрема зазначив, що «наша друкована пропаганда піднесла на душі населення». З

іншого боку, автор звітів визнав певне затишшя з боку бойових структур визвольного руху у збройній боротьбі з окупантами, що було наслідком значних втрат підпілля і повстанських відділів під час «великої блокади» (січень–липень 1946 р.). «Зудар з ворогом пасивний», – коротко констатував «Макар» (ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 376. Т. 78. Арк. 305).

Висновки. Отже, аналізовані звіти за липень і серпень 1946 р. про стан справ у Журавненському надрайоні Калуської округи ОУН (Жидачівський і Журавненський райони Дрогобицької області) зберігаються у Галузевому державному архіві Служби безпеки України (м. Київ). Автором (укладачем) документів був виконувач обов'язків надрайонного провідника Жидачівщини «Макар», прізвище та ім'я якого наразі залишаються невідомими. Вважаємо опубліковані документи важливими і репрезентативними історичними джерелами до історії повсякденного життя міського і сільського населення на Дрогобищині зокрема та у західноукраїнських областях України загалом. Документи публікуються мовою оригіналу з дотриманням необхідних археографічних вимог.

Джерела та література

- Андрющенко, Е. & Каганов, Ю.** (2022). Матеріально-побутові умови життя мешканців Західної України у спецповідомленнях радянських органів державної безпеки (1946–1953). *Західні землі України у перші післявоєнні роки (1944–1953): повсякденне життя: колективна монографія* / відп. ред. В. Ільницький. Rīga, Latvia : «Baltija Publishing», 337–348.
- Біла, С., Лозинська, І. & Вовк, Л.** (2021). Теоретико-методичні засади вивчення історії повсякдення Дрогобищини (1944–1953 рр.) у старшій школі. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 7/49*, 13–53.
- Галів, М. & Свйонтик, О.** (2021). Повсякденне життя школярів у Кременці на Тернопільщині (1949 р.): документальне свідчення. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 7/49*, 155–167.
- Галів, М., & Гранд, М.** (2021). Два документи до історії повсякденного життя населення Станіслава у перші повоєнні роки (1946–1947). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжсузівський збірник*

- наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 46 (1), 4–13.*
- Галів, М., Ільницька, Н. & Гранд М.** (2022). Повсякденне життя населення Дрогобиччини (1947–1948): нове документальне свідчення. *Західні землі України у перші післявоєнні роки (1944–1953): повсякденне життя: колективна монографія* / відп. ред. В. Ільницький. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 183–242.
- Галів, М., Свйонтик, О. & Гранд, М.** (2022). Повсякденне життя робітництва Дрогобиччини у перші післявоєнні роки (1945–1950). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 11/53, 292–309.*
- ГДА СБУ – Галузевий державний архів Служби безпеки України.
- Горбаль, М.** (2005). *Довідник-пошуковець. Реєстр осіб, пов'язаних з визвольною боротьбою на теренах Дрогобиччини 1939–1950 (за архівними документами).* Львів – Торонто : Літопис УПА.
- ДАЛО – Державний архів Львівської області.
- Данилишин, О.** (2007). *Дзвони пам'яті. Штрихи національно-визвольної боротьби Жидачівщини 1939–1950-ті роки.* Ужгород: Вид-во: «Timrani».
- Ільницький, В. & Кантор, Н.** (2021). Повсякденне життя на Дрогобиччині (1946 р.): нове документальне свідчення. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 7/49, 120–155.*
- Ільницький, В., Гриник, Л. & Кантор, Н.** (2022). Повстанське повсякдення у воєнних реаліях (1944–1950-і рр.): вибрані питання. *Західні землі України у перші післявоєнні роки (1944–1953): повсякденне життя: колективна монографія* / відп. ред. В. Ільницький. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 94–115.
- Ільницький, В., Кантор, Н. & Батюк, Т.** (2020). Повсякденне життя у Дрогобицькому учительському інституті: новий документ до історії (1946–1949). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 6/48, 342–364.*
- Літопис УПА.** (2022). *Літопис Української повстанської армії. Том 36: Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини: матеріали до біографій (з архівних документів).* Торонто – Львів: Літопис УПА.
- Попп, Р. & Ярушак, М.** (2021). Житловий аспект повсякдення інтелігенції західного регіону України у 1944–1953 рр.

Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія, 7/49, 72–90.

- Попп, Р.** (2017). Газета «Радянське слово» як джерело вивчення повсякдення населення Дрогобищини (за матеріалами 1950 року). *Дрогобицький краєзнавчий збірник, XIX–XX, 473–481.*
- Свійонтик, О. & Галів, М.** (2021b). Повсякденні аспекти шкільництва на Дрогобищині в 1947–1948 р.: нове документальне свідчення. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 44(1), 4–12.*
- Свійонтик, О. & Галів, М.** (2021a). Документ з історії повсякденного життя Чернівецького державного учительського інституту (1948 р.): археографічний аналіз. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал, 2(188), 16–21.*
- Старка, В. В.** (2019). *Повсякденне життя західноукраїнського села в умовах тоталітарних режимів 1939–1953 рр.* Дис. ... докт. іст. наук: 07.00.01 – історія України. Переяслав-Хмельницький.
- Ярушак, М., Свійонтик, О. & Галів М.** (2021). Загальноосвітнє шкільництво західних областей України (1944–1953) у вимірах історії повсякдення (історіографічний аспект). *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал, 3 (189), 15–23.*

References

- Andriushchenko, E. & Kahanov, Yu.** (2022). Materialno-pobutovi umovy zhyttia meshkantsiv Zakhidnoi Ukrainy u spetspovidomlenniakh radianskykh orhaniv derzhavnoi bezpeky (1946–1953) [Material living conditions of residents of Western Ukraine in special reports of Soviet state security agencies (1946–1953)]. *Zakhidni zemli Ukrainy u pershi pislivoienni roky (1944–1953): povsiakdenne zhyttia: kolektyvna monohrafiia [Western Lands of Ukraine in the First Post-War Years (1944–1953): Everyday Life: Collective Monograph] / ed. V. Ilnytskyi. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 337–348 [in Ukrainian].*
- Bila, S., Lozynska, I. & Vovk, L.** (2021). Teoretyko-metodychni zasady vyvchennia istorii povsiakdennia Drohobychchyny (1944–1953 rr.) u starshii shkoli [Theoretical and methodological principles of studying the history of everyday life in Drohobych (1944 – 1953) in high school]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia Istoriiia, 7/49, 13–53 [in Ukrainian].*

- Haliv, M., & Sviontyk, O.** (2021). Povsiakdenne zhyttia shkoliariv u Kremetsi na Ternopilshchyni (1949 r.): dokumentalne svidchennia [Everyday life of schoolchildren in Kremenets in Ternopil region (1949): documentary evidence]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 7/49*, 155–167 [in Ukrainian].
- Haliv, M., & Hrand, M.** (2021). Dva dokumenty do istorii povsiakdennoho zhyttia naselennia Stanislava u pershi povoienni roky (1946–1947) [Two Documents On the History of Everyday Life of the Population of Stanislav in the First Post-War Years (1946–1947)]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues of Humanitarian Sciences, 46 (1)*, 4–13 [in Ukrainian].
- Haliv, M., Pnytska, N. & Grand M.** (2022). Povsiakdenne zhyttia naselennia Drohobychchyny (1947–1948): nove dokumentalne svidchennia [Everyday Life of the Population of Drohobychchyna (1947–1948): New Documentary Evidence]. *Zakhidni zemli Ukrainy u pershi pisliavoienni roky (1944–1953): povsiakdenne zhyttia: kolektyvna monohrafiia [Western Lands of Ukraine in the First Post-War Years (1944–1953): Everyday Life: Collective Monograph]* / ed. V. Ilnytskyi. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 183–242 [in Ukrainian].
- Haliv, M., Sviontyk, O. & Grand, M.** (2022). Povsiakdenne zhyttia robitnytstva Drohobychchyny u pershi pisliavoienni roky (1945–1950) [Everyday Life of Workers in the Drohobych Region in the First Post-War Years (1945–1950)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 11/53*, 292–309 [in Ukrainian].
- HDA SBU – Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy [Branch State Archive of the Security Service of Ukraine] [in Ukrainian].
- Horbai, M.** (2005). *Dovidnyk-poshukivets. Reiestr osib, poviazanykh z vyzvolnoiu borotboiu na terenakh Drohobychchyny 1939–1950 (za arkhivnymi dokumentamy) [Search Guide. Register of Persons Connected With the Liberation Struggle on the Territory of*

- Drohobych Region 1939–1950 (according to archival documents)*]. Lviv-Toronto: Litopys UPA [in Ukrainian].
- DALO – Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti [State Archive of the Lviv Region].
- Danylyshyn, O.** (2007). *Dzvony pamiaty. Shtrykhy natsionalno-vyzvolnoi borotby Zhydachivshchyny 1939–1950-ti roky [The Bells of Memory. Features of the National Liberation Struggle of the Zhydachiv County 1939–1950s]*. Uzhhorod: Vyd-vo: «Timpani» [in Ukrainian].
- Ilnytskyi, V. & Kantor, N.** (2021). Povsiakdenne zhyttia na Drohobychchyni (1946 r.): nove dokumentalne svidchennia [Everyday life in Drohobych (1946): a new documentary evidence]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia Istoriiia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 7/49, 120–155 [in Ukrainian].
- Ilnytskyi, V., Hrynyk, L. & Kantor, N.** (2022). Povstanske povsiakdenne u voiennykh realiiah (1944–1950-i rr.): vybrani pytannia [Rebel Everyday Life in Wartime Realities (1944–1950s): Selected Issues]. *Zakhidni zemli Ukrainy u pershi pisliivoienni roky (1944–1953): povsiakdenne zhyttia: kolektyvna monohrafiia [Western Lands of Ukraine in the First Post-War Years (1944–1953): Everyday Life: Collective Monograph]* / ed. V. Ilnytskyi. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 94–115 [in Ukrainian].
- Ilnytskyi, V., Kantor, N. & Batiuk, T.** (2020). Povsiakdenne zhyttia u Drohobyt'skomu uchytelskomu instytuti: novyi dokument do istorii (1946–1949) [Everyday life at the Drohobych Teachers' Institute: a new document to history (1946–1949)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia Istoriiia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 6/48, 342–364 [in Ukrainian].
- Litopys UPA.** (2022). *Litopys Ukrainskoi povstanskoï armii. Tom 36: Knyha polehlykh chleniv OUN i voiakiv UPA Lvivshchyny: materiialy do biohrafii (z arkhivnykh dokumentiv) [Annals of the Ukrainian Insurgent Army. Volume 36: Book of fallen members of the OUN and soldiers of the UPA of Lviv Region: materials for biographies (from archival documents)]*. Toronto-Lviv: Litopys UPA [in Ukrainian].
- Popp, R., & Yarushak, M.** (2021). Zhytlovyi aspekt povsiakdenne intelihentsii zakhidnoho rehionu Ukrainy u 1944–1953 rr. [Housing

- facilities of the intelligentsia in the western region of Ukraine in 1944–1953]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnogo universytetu imeni Ivana Franka. Seriya Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 7/49, 72–90 [in Ukrainian].
- Popp, R.** (2017). Hazeta «Radianske slovo» yak dzhерelo vyvchennia povsiakdennia naselennia Drohobychchyny (za materialamy 1950 roku) [The Newspaper «Soviet Word» as a Source of Studying the Population's Everyday Life of Drohobych Region (based on materials from 1950)]. *Drohobyt'skyi kraieznavchyi zbirnyk – Drohobych Local History Collection*, XIX–XX, 473–481 [in Ukrainian].
- Sviontyk, O. & Haliv, M.** (2021a). Dokument z istorii povsiakdennoho zhyttia Chernivetskoho derzhavnogo uchytelskoho instytutu (1948 r.): arkhеohrafichnyi analiz [Document on the history of everyday life of the Chernivtsi State Teachers' Institute (1948): archeographic analysis]. *Molod i ryнок: shchomisiachnyi naukovo-pedahohichnyi zhurnal – Youth and the Market: a Monthly Scientific and Pedagogical Journal*, 2(188), 16–21. [in Ukrainian].
- Sviontyk, O. & Haliv, M.** (2021b). Povsiakdenni aspekty shkylntstva na Drohobychchyni v 1947–1948 r.: nove dokumentalne svidchennia [Everyday Aspects of Schooling in Drohobych Region in 1947–1948: New Documentary Evidence]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues of Humanitarian Sciences*, 44(1), 4–12 [in Ukrainian].
- Starka, V. V.** (2019). *Povsiakdenne zhyttia zakhidnoukrainskoho sela v umovakh totalitarnykh rezhymiv 1939–1953 rr.* [Everyday life of the western Ukrainian village in the conditions of totalitarian regimes 1939–1953]. (Doctors thesis). Pereiaslav-Khmelnitskyi [in Ukrainian].
- Yarushak, M., Sviontyk, O. & Haliv M.** (2021). Zahalnoosvitnie shkylntstvo zakhidnykh oblastei Ukrainy (1944–1953) u vymirakh istorii povsiakdennia (istoriografichnyi aspekt) [Secondary schooling in the western regions of Ukraine (1944–1953) in the dimensions of everyday history (historiographical aspect)]. *Molod i ryнок: shchomisiachnyi naukovo-pedahohichnyi zhurnal – Youth and the Market: a Monthly Scientific and Pedagogical Journal*, 3 (189), 15–23 [in Ukrainian].

Жидачівщина.

ЗВІТ

за час від 1.VIII – 31.VIII.46 р.

ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРЕНУ

1. Вороже середовище.

Відносно ворожій адміністрації змін не було жодних. Вся адміністрація далі заангажована в контингентовій акції, тому, що плян хлібоздачі в м[ісяці] липні був виконаний заледве в 40 %. Дуже активним у пропагандивно-контингентовій кампанії був голова Жидачівського рвк [райвиконкому] Семенюк, який постійно їздив по селах, де перепроваджував мітинги в справі здачі хліба державі. У своїх промовах на мітингах грозив населенню за нездачу хлібопоставок розстрілом та вивозом на Сибір, як рівно ж тим, що на села спровадить карні експедиції, які заберуть від селян усе збіжжя, у випадку, коли селяни будуть далі саботувати контингентову здачу.

8.VIII в Жидачеві відбулося зібрання голів с/рад, на якому викликувано поодинокі голів с/рад на трибуну та наказувано їм звітувати про хід хлібоздачі. При тому їх лайано, погрожувано та називано саботажниками. Коли пропагандивна акція мала менші успіхи, тоді Семенюк їздив по селах та по-хуліганськи бив голів с/рад та господарів, які затягували хлібоздачу. В с. Волиця Гніздичівська 29.VIII Семенюк з енкаведистами збили до непритомности Пирога Стася, 70-літнього господаря, і Семенів Марію, чоловік якої вбитий на фронті, як служив при ч[ервоній] а[рмії], помимо всього, що вона оправдувалася, що не має господаря і саме не могла всего обробити. В с. Жирава в гром[адянки] Ференц Марії, за те, що вона не здала повністю всего назначеного їй контингенту, забрали додатково ще 2 м збіжжя. В с. Облазниця Семенюк побив голову с/ради Роїка Максима за те, що не хотів дати йому виказ людей, які саботують хлібоздачу. Роїк лікуються тепер у шпиталі. Того дня в с. Облазниця Семенюк побив начиння в одній господині, яка також відставала від хлібоздачі. Ворог продовжував дальшу грабiж збіжжєвих культур, уживаючи при цьому ріжних карних експедицій. Селяни, які відтягалися від хлібоздачі, були строго

карані, нпр., [у] Карменліта Семко з с. Мельнич зліквідували все збіжжя тільки за те, що місто здати 20 цнт зерна здав лише 16. В с. Голешів у Бесараба Федя за неповну здачу контингенту зерна зліквідували все збіжжя, яке вимолотили на місці і забрали до р-ну /господар місто здати 4 цнт здав лише 3/. В с. Смогів у Яремко Осипа сконфіскували все збіжжя за те, що місто 16 цнт здав 9. Після вимолоту устійнено, що всего вимолоченого збіжжя було лише 5 цнт. При відході від вищезгаданого господаря забрали ще 1 безрогу. В с. Любша сконфісковано все зерно в Левенця Яця, Кізіюка Василя /Кізіюк В. місто здати 24 цнт здав 22/. Подібних випадків було в обидвох р-нах дуже багато. Послугуючись методами побоїв, грабунку, ворог добився коло 99 % хлібоздачі. Збіжжя відставлялося на заготзернові пункти в Жидачеві і Журавні, а звідти сейчас відвозили даліше. Тверде збіжжя відвозять больш[евики] відразу вагонами на Схід, а ячмінь та овес відставляють відразу на перерібку до спиртзаводів.

Стан постійної або доривочної охорони райцентру.

В кінці м[ісяця] липня виїхали гарнізони з с. Чертіж, Монастирець. Це ніяк не принесло жодних полегш для революційного руху на терені р-ну, бо больш[евики] з м. Журавна, передовсім спецбоївка НКВД і НКГБ, постійно оперують по селах р-ну.

13.VIII до с. Новошин заїхав гарнізон в числі 25 чол. В Жидачівському р-ні гарнізони змінили свої місця постою. У звітовому місяці ворог прийняв в терені партизанську тактику боротьби з нашим рухом.

Засідки та облави були організовані, як виявилось із зізнань сексотів, виключно на доноси сексотів. Крім засідок, проводив ворог такі більші облави: в сс. Ганівці, Нове Село, Тейсарів, Гніздичів, Облазниця, Лисків, Ізидорівка. Участь в облавах брали скомульовані гарнізони в числі 100–150 чол. Докладно перешукували стодоли, перекидаючи все збіжжя і сіно. Успіхів не мали жодних.

На терені Журавенського р-ну в числі оперує спецбоївка р[айоного] о[тделенія] НКВД в числі 30 чол. і боївка р[айоного] о[тделенія] НКГБ в числі 25 чол. Найбільше оперують по селах, які лежать поблизу лісу: Старе Село, Которини, Протеси, Буянів,

Тарнавка, Чертіж. Члени адміністрації і р[айонного] к[омітету] КП/б/, коли виїжджають на села, беруть для охорони червоноармійців.

В м[ісяці] серпні впало 2 бойовиків СБ і 4 членів Організації. З цивільного населення впало 3 особи, а 15 осіб арештовано. В с. Яйківці мав місце замітний випадок: 8.VIII при перевірці села застрілено Греч Стефана, який спав у stodolі. Другого дня приїхав прокурор, списав протокол і таки того самого дня в с/раді «засудив» виновника на 15 років тюрми. У звіттовому місяці старалися больш[евики] запровадити телефони до всіх с/рад. В с. Любша згнали больш[евики] людей, щоб ті закопували телефонічні стовпи. По других селах телефонізація остається і надаліше лише пляном.

Господарка:

Радгосп у Жидачеві одержав новий приціл сільгоспмашин. 40 борін зигзаг, 10 косарок, 10 культиваторів, 5 плужків, 2 молотілки.

Ферма радгоспу збільшилася коштом націоналізації 80 корів, 20 ялівків, 20 безрог і 5 свиноматок. Тяглова сила: 3 трактори ХТЗ, 600 коней припроваджених з Німеччини. На махлінецькому участку радгоспу видніє таблиця: «За сталінський урожай четвертої п'ятирічки зберемо 8 цнт збіжжя з 1 га». Пшеницю посіяно на облозі, яка вправді зійшла, але не зібрано ні 1 цнт., бо така агротехніка не відповідає тутешнім умовам. Пшеницю цілковито випасла худоба. Махлінецький участок радгоспу проводить тепер переважно сіножатну господарку.

В сільськогосподарській артїлі колгоспу на Корчівці після інцидентів, що мали місце в м[ісяці] липні, виконано в 100 % поставку хліба державі. По відрахуванні різних збіжжєвих фондів розподілено позістале зерно поміж колгоспників на трудодні. За 1 трудодень виплачено 50 дкг² зерна і по 25 копійок. Беручи від увагу те, що на 1 трудодень треба виробляти 2–3 дні, щоб виконати норму, колгоспник у найкращому разі, виробив 100 трудоднів, одержує на прохарчування сім'ї 50 кг зерна і

---

² 50 декаграмів = 500 грамів = 0,5 кілограма.

25 крб. Члени сільськогосподарської артілі на Корчівці, по виплаті трудоднів плачуть ревними сльозами на свою гірку долю.

Промисил.

Паперовий комбінат у Жидачеві больш[евики] стираються пожвавленими темпами відбудувати. Для скорішої відбудови больш[евики] зганяють з дооколишніх сіл людей, а також беруть до помочі військових полонених мадярів і німців, яких є б[іля] 700 в лагерах в Жидачеві. Їх уживають також до польових робіт у радгоспі та до направи шляхів. З початком м[ісяця] серпня большевики приступили до будови фабрики алябастру і гіпсу на Бакоцині б[іля] с. Новошин. Першим заходом будови було приміщення гарнізону, який квартирував на парцелації. До вивозки дерева заангажували всі підводи з дооколишніх сіл та селян до робіт /зам[ітка]: фабрика алябастру була знищена відділом УПА в м[ісяці] жовтні 1945 р./.

Культурне життя.

Дітбудинки містяться в Кохавиці і Жидачеві. В Кохавиці «виховують» 904, а в Жидачеві 43 дітей-безбатченків.

4.VIII до Жидачева загостив Стрийський театр, який давав виставу «Сватання на Гончарівці», «Мартин Боруля», «Без вини винуваті».

Шкільництво:

Під час шкільних ферій був особливо сильний натиск на ремонт шкіл та завіз дерева на зимовий період для потреб відбудови шкіл.

Санітарна ділянка.

В Жидачівському р-ні в сс. Нове село, Облазниця, Махлінець, Жирава, панують сильно епідемічні хвороби: червінка, плямистий тиф і висипний. Прояви цієї хвороби проявляються у деяких селах Журавенського р-ну. До районних здороввідділів прибуло кільканадцять медсестер, які ще не одержали призначення по селах.

Ворожа пропаганда.

Пропаганда, ведена ворогом подібна, як у попередньому місяці. Дальше головною темою мітингів – це 100 % виконання у хлібопоставок та обговорювання пляну четвертої п'ятирічки. Большевики підчеркують у своїй пропаганді зниження цін

товарів ширвжитку та покращання життєвих умовин в першому році четвертої п'ятирічки.

Відносно українського революційного руху ворог посилив свою пропаганду. Родини повстанців прикликав до р-ну на збори, на яких припоручав родинам намовляти своїх синів-повстанців, щоб ті йшли з повинною. На такий зазов НКВД рідні рідко коли з'являлися до р-ну.

17.VIII 19 больш[евиків] з р-ну Журавно з капітаном НКВД з області приїхали до с. Сулятичі та зігнали силою усі родини, члени яких є при УПА, і в с/радї провели з ними мітинг. Капітан НКВД заявив, що[б] до 3 днів їх сини зголосилися на НКВД, бо в противному разі їх виселять на Сибір. По мітингу переслухували кожного зосібна.

13.VIII в с. Гніздичів секретар комсомолу Гузій Василь та участновий НКВД скликали на мітинг усіх людей демобілізованих з ч[ервоної] а[рмії] /інвалідів/, на якому закликали, щоб вони брали зброю і помагали нищити українсько-німецьких націоналістів, говорячи: «якщо ви їх не знищите, то вони вас знищать».

2. Наше середовище.

Постава мас у відношенні до окупанта.

Зудар з ворогом пасивний. В ділянці господарській, помимо больш[евицьких] репресій зі сторони больш[евицької] адміністрації і органів НКВД, український народ все ж таки заховав частину збіжжя. В м[ісяці] серпні мали місце активні виступи супроти грабіжницького больш[евицького] апарату.

18.VIII на тартаку б[іля] Журавна вбито директора Журавенського МТС – Добжанського Людвика /поляк, партійний/, при чому спалено молотарку МТС і скирту намолоченого збіжжя. Того чину доконало 2 повстанців в білий день на очах робітників. В м. Жидачеві спалено забудування радгоспу, скирти збіжжя і весь сіль[сько]господарський реманент.

31.VIII вбито в с. Монастирець комсомольця Мазура Вас[илия], працівника НКВД з Журавна, який приїхав з військом стягати контингент. Чину доконала боївка ОУН в числі 6 осіб у білий день на очах енкаведистів.

Наведені факти активного спротиву піднесли настрій серед мас і тим ще більше затіснили довір'я мас до нас.

Церковна справа.

Хоча деякі священники підписали акт переходу на православ'я, все ж таки змін в обряді і Богослуженні не впроваджують. Деякі священники, які одержали «наказ» від органів СБ про зірвання з «Ініціативною групою», відповіли листовно, що не мають нічого спільного з «Ініціативною групою» і що це до них не відноситься, і покликаються на те, що їм дозволено правити Богослуження на відпусті в Гошові. Наводжу деякі слова в лис[та] старенького священника, написаного повстанцям у відповідь на наше «зарядження», в яким священник заявляє, що «він був і є надалі вірним греко-католиком та своєму нещасному народові, а з нещасною групою о. Костельника нічого спільного немає». Листа кінчить нашим революційними гаслами: «Воля народам! Воля людині», «Слава Україні! Героям Слава!».

Наша пропаганда.

Наша пропаганда між українським населенням має гарні успіхи. Лозунгова протиконтингентова акція була проведена в усіх селах. В тих селах, де больш[евики] найбільше лютували, поширювано найбіль[ше] лозунгів і листівок. Не було випадків, щоб хтось із населенн[я] навіть під примусом НКВД здирав наші лозунги. Це мусіли роби[ти] самі большевики.

Наші заклики місто прийняло з ентузіазмом. З цього приво[ду] по місті ходили вістки про наш рух, які дуже часто переходи[ли] в фантастику. Сама поява листівок у місті витворила напружений стан /щоранку стежі, перевірка домів/, та скажену лють партійної наволочі. Велике вражіння викликала поява наших лозунгів на східняків, які прибули з СУЗ за хлібом. Зложилося так, що в той час, коли большевики розбивалися за хлібопоста[в]кою, появилися наші заклики і саме в той час ходили по селах за жебраним хлібом східняки, які найкраще мали змогу пізнати, що тут діється. Деякі зі східняків радили нашим селянам: «Кра[ще] тобі копати і садити бараболю під хатою, чим іти в колгосп. Ти нарікаєш, що тобі біда... Ти б пожив там, а тоді пізнав би, що дійсно біда». Крім лозунгів, поширено в терені листівки: «Селяни Українці», «Українці», «Молоді Друзі».

